

WIADOMOŚCI ARCHIDIECEZJALNE WILEŃSKIE

DWUTYGODNIK KAPŁAŃSKI

Sanctifica eos in veritate. Joan. 17, 17.

Adres Redakcji i Administracji: Wilno, M. Magdaleny 4 (Kurja Metropolitalna)
Konto P. K. O.: Nr. 700.255 — „Wiadomości Archid. Wileńskie“ — Wilno
Konto P. K. O.: Nr. 700.262 — „Kurja Metropolitalna Wileńska“ — Wilno

Prenumerata: rocznie 12 złotych, półrocznie 6 zł., numer pojedyńczy 50 groszy
Ogłoszenia: 1/1 strony 40 zł., 1/2 strony 20 zł., 1/4 strony 10 zł., 1/8 strony 5 zł.

Rok XII **Wilno, dnia 25 maja 1938 r.** **Nr. 10**

DZIAŁ URZĘDOWY.

ZARZĄDZENIA ORDYNARJATU ARCYBISKUPIEGO.

Nowe rozgraniczenie parafij Surwiliszki — Traby.

ROMUALDUS JAŁBRZYKOWSKI
Dei et Sanctae Sedis Apostolicae gratia
ARCHIEPISCOPUS-METROPOLITA VILNENSIS
S. Th. M.

In perpetuam rei memoriam.

Incolae coloniae Dziuranyprecantes Nos advenerunt, ut propter nimiam distantiam a propria ecclesia parochiali in Surwiliszki propiori ecclesiae in Traby adscribi valerent.

Facta super statu rerum diligenti inquisitione, auditis quorum interest, Nos, ad quos spectat, ne Christifideles gregis Nobis concrediti in perceptione Sacramentorum et in adimplendis aliis officiis suis religiosis aliquod detrimentum patiantur, auctoritate nostra ordinaria ad normam can. 1427 dictam coloniam Dziurany (Stanislai Ostromecki) ab ecclesia parochiali in Surwiliszki seiunctam et parochiae Traby adscriptam esse declaramus et statuimus.

Datum Vilniae, die 6 m. Maii 1938 anni. N. P—600/38.

J. Ostreyko,
pro Curiae Cancellario.

† R. JAŁBRZYKOWSKI,
Archiepiscopus Metropolita Vilnensis.

W sprawie nabożeństwa z powodu Międzynarodowego Kongresu Eucharystycznego w Budapeszcie.

KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA
Wilno, dnia 16. V. 1938 r. Nr. 11/L.

Do PP. WW. XX. Proboszczów Archidiecezji Wileńskiej.

W dniach od 25 do 29 maja rb. będzie się odbywał w Budapeszcie Międzynarodowy Kongres Eucharystyczny. J. E. Ks. Arcybiskup Metropolita Wileński zarządził, aby we wszystkich kościołach parafjalnych archidiecezji Wileńskiej dla zaznaczenia łączności duchowej z Kongresem podczas sumy w dn. 29 maja rb. były wygłoszone odpowiednie kazania, a po sumie wobec uroczyście wystawionego Przenajświętszego Sakramentu odśpiewane suplikacje i udzielone błogosławieństwo Przenajświętszym Sakramentem.

Ks. J. Ostreyko
w/z. Kanclerza Kurji.

RUCH PERSONALNY.

Na mocy zarządzenia J. E. Ks. Arcybiskupa-Metropolity, w składzie osobistym Duchowieństwa zaszły następujące zmiany:

Ks. Piotr Brukwicki, administrator w Łuczaju, przeniesiony na stanowisko administratora par. w Dziśnie.

Ks. Wiktor Gogoliński, administrator w Mołczadzi, mianowany na stanowisko administratora w Sielawiczach i Dziewiątkowiczach.

Ks. Józef Maciejewski, pref. w Gierwiatach, na wikarego w Olkienikach, 28. III. 38. № O-148/38.

Ks. Władysław Grzegorski, admin. w Wesołusze, na admin. w Wielkiej Łopienicy.

Ks. Stanisław Lachowicz, pref. w Nowych Święcianach, na pref. szkół i rekt. kośc. w Turmoncie, 7. IV. 38. № O-177/38.

Ks. Jan Naumowicz, pref. w Turmoncie, na pref. szkół w Nowych Święcianach 7. IV. 38. № O-178/39.

Ks. Antoni Zaman, wik. w Koleśnikach, na wikarego-adiut. w Dziewieniszkach, 9. IV. 38. № O-185/38.

Ks. Władysław Filipek, wik. w Ejszyszkach, na wik. w Koleśnikach, 9. IV. 38. № O-186/38.

Ks. Antoni Chomski, mianowany na stan. wik. w Ejszyszkach, 9. IV. 38. № O-187/38.

Ks. Jan Romejko, prob. w Dziśnie, przeniesiony na stan. prob. w Łuczaju, 6. V. 38. № O-220/38.

Ks. Jan Jaśkiewicz, prob. w Wołkołacie, na prob. w Żodziszkach, 6. V. 38. № O-221/38.

Ks. Romuald Dronicz, prob. w Żodziszkach, na prob. w Wołkołacie 6. V. 38. № O-222/38.

Ks. Władysław Mączka, prob. w Sielawiczach, na prob. w Skrzybowcach, 6. V. 38. № O-223/38.

Ks. Tadeusz Sieczka, prob. w W. Łopienicy, na prob. w Wesołusze, 6. V. 38. № O-224/38.

Ks. Jan Matulewicz, wik. parafji Św. Jana w Wilnie, mianowany na stanowisko wik. par. Serca Jezusowego w Wilnie 17. V. 38. N. O-237/38.

Ks. J. Ostreyko
w/z Kancl. Kurji.

ZARZĄDZENIA PRAWNO-PAŃSTWOWE.

Rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 26 marca 1938 r. (Nr. III PU-1980/38) o programie nauki religji rzymsko-katolickiej w gimnazjach zawodowych.

(Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 4, z dn. 30. IV. 1938 r., poz. 80).

Na podstawie art. 2 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 389) zarządzam, co następuje:

§ 1. Ustalam program nauki religji rzymsko-katolickiej w gimnazjach zawodowych. Program ten ogłasza się równocześnie jako oddzielne wydawnictwo p. t. „Program nauki religji rzymsko-katolickiej w gimnazjach zawodowych".

§ 2. Sposób wprowadzenia w życie programu w roku szkolnym 1938/39 i w latach następnych określą osobne zarządzenia.

§ 3. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 września 1938 r. W miarę wprowadzania nowego programu tracą moc przepisy dotychczasowe, dotyczące spraw uregulowanych niniejszem rozporządzeniem.

w/z. Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
Jerzy Ferek Błeszyński, Podsekretarz Stanu.

Rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 26 marca 1938 r. (Nr. III PU-1308/38) o programie nauki religji rzymsko-katolickiej w liceach zawodowych.

(Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 4, z dn. 30. IV. 1938 r., poz. 81).

Na podstawie art. 2 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 389) zarządzam, co następuje:

§ 1. Ustalam program nauki religji rzymsko-katolickiej w liceach zawodowych. Program ten ogłasza się równocześnie jako oddzielne wydawnictwo p. t. „Program nauki religji rzymsko-katolickiej w liceach zawodowych".

§ 2. Sposób wprowadzenia w życie programu w roku szkolnym 1938/39 i w latach następnych określą osobne zarządzenia.

§ 3. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 września 1938 r. W miarę wprowadzania nowego programu tracą moc przepisy dotychczasowe, dotyczące spraw uregulowanych niniejszem rozporządzeniem.

w/z. Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
Jerzy Ferek Błeszyński, Podsekretarz Stanu.

Okólnik Nr. 22 z dnia 12 kwietnia 1938 r. (II P-2514/38) w sprawie organizacji roku szkolnego 1938/39 w szkolnictwie powszechnem.

(Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 4, z dn. 30. IV. 1938 r., poz. 100).

. . . .

7. W sprawie programów nauki w publicznych szkołach powszechnych przypominam zarządzenia okólnika Nr. 76 z dnia 7 sierpnia 1936 r. Nr. II P-5229/36 (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 7, poz. 128).

Ponadto w roku szkolnym 1938/39 należy uwzględnić następujące dostosowania i uzupełnienia:

a) Religja rzymsko - katolicka.

Szkoły II i III stopnia.

W klasach I do V włącznie obowiązują programy, ustalone rozporządzeniem z dnia 1 października 1935 r. Nr. II Pr-5481/35 i ogłoszone w oddzielnem wydawnictwie p. t. „Program nauki religji rzymsko - katolickiej w publicznych szkołach powszechnych trzeciego stopnia z polskim językiem nauczania“.

Przy nauce kompletu z klas III i IV w szkołach stopnia drugiego obowiązuje w roku szkolnym 1938/39 program, ustalony w wyżej przytoczonem wydawnictwie dla klasy III.

W klasach VI i VII, zarówno pobierających naukę religji osobno jak i w komplecie, obowiązują w roku szkolnym 1938/39 dotychczasowe programy nauki religji rzymsko - katolickiej dla oddziałów VI i VII szkoły powszechnej siedmioklasowej (Program nauki w publicznych szkołach powszechnych, wyd. z r. 1931, str. 12 — 14), z dalszem zastosowaniem w dwuletniej klasie VI szkoły stopnia II przemienności tych programów.

Szkoły I stopnia.

W klasach I do IV włącznie obowiązują w roku szkolnym 1938/39 programy, ustalone wyżej cytowanem rozporządzeniem z dnia 1 października 1935 r. Nr. 5481/35 dla klas I — IV szkół stopnia trzeciego, z tem, że w klasach III i IV należy w granicach możliwości wprowadzać inne opowiadania biblijne i przykłady, niż w ubiegłym roku szkolnym.

W komplecie z klas I i II w roku 1938/39 obowiązuje program przeznaczony w tem samem wydawnictwie dla klasy I. Nauczyciel religji poświęci poza tem w drugiem półroczu pewną ilość czasu na przygotowanie dostatecznie rozwiniętych dzieci z klasy II do Sakramentów Św. Pokuty i Ołtarza.

. . . .

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
W. Świętosławski.

Wpisywanie spostrzeżeń o pracy nauczycieli religji.

(*Dz. Urz. Kuratorjum Okr. Szkolnego Krakowskiego, 1937 r., Nr. 9, poz. 110*).

Ponieważ zdarzały się wypadki, że wyznaczeni przez Kurje Diecezjalne wizytatorowie religji rzymsko-katolickiej, którymi są przeważnie dziekani lub proboszczowie, wizytując lekcje religji wpisywali swe spostrzeżenia do arkuszy spostrzeżeń nauczycieli, Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego pismem z dnia 16 sierpnia 1937 r. Nr. B. P. 6370/37 wyjaśniło, co następuje: Osoby, powołane do wpisywania swej opinji do arkuszy spostrzeżeń, wymienia wyczerpująco § 5 rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 14 czerwca 1934 r. o kwalifikowaniu nauczycieli (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 8, poz. 118). Wizytator, wyznaczony przez władze duchowne, nie jest uprawniony do wpisywania spostrzeżeń o pracy nauczycielskiej do arkuszy spostrzeżeń, ponieważ nie sprawuje on nadzoru służbowego nad nauczycielem, jak tego wymaga § 4 powołanego wyżej rozporządzenia o kwalifikowaniu nauczycieli. Dyrektorzy względnie kierownicy szkół nie mogą wydawać wspomnianym księżom wizytatorom arkuszy spostrzeżeń nauczycieli.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *Józef Stypiński w/z.*

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

XXXIV MIĘDZYNARODOWY KONGRES EUCHARYSTYCZNY w Budapeszcie 25 — 29 maja

Pismo J. Em. Ks. Kardynała Prymasa Węgier do biskupów katolickich.

Excellentissime ac Reverendissime Domine!

Propensissima Suae Sanctitatis in Hungariam benevolentia, qua XXXIV Eucharisticum Congressum Internationalem diebus 25 — 29 Maii a. 1938 Budapestini celebrandum esse decreverat: incredibili nos laetita et consolatione replevit, tum, quia diebus istis hospitio recipiemus Iustitiam, Veritatem et Vitam, Christum aio Eucharisticum, qui multiplicibus certe benedictionibus benedicet nobis, sicut olim propter foederis arcam, quae suam continebat figuram, hospitio receptam, benedixerat Obededom, tum, quia eodem anno, quamvis ab Eucharistico Congressu independenter, concelebrabimus et novies saeculare iubileum glorificationis S. Stephani Protoregis et Apostoli nostri, cui Hungaria catholicam fidem, culturam christianam, regnum Marianum ipsamque vitam debet.

Superabundantes igitur gaudio laeti iam exultamus quia proximo mense Maio dies sanctificati illucescent nobis. Unde fraterno corde omnes, quotquot sunt, nationes appellamus: Venite in Urbem nostram et nobiscum coniuncti adorate Dominum, ut per Christum Eucharisticum descendat lux magna super terram: Iustitiam dico, Veritatem et Vitam; et sicut olim in Ipsius ingressu conturbabantur simulacra Aegypti, ita moderna quoque nunc evertantur et prosternatur idola, coram quibus tot milia hominum curvant imaginem Dei: animam suam.

Quoniam autem impiorum hominum opera generale ubique terrarum bellum contra Deum, Christi Ecclesiam nostramque sanctam religionem movetur: eidem per hunc Eucharisticum Congressum Internationalem in toto terrarum orbe motio quaedam generalis opponenda videtur adorationis et expiationis Dei, fidelitatis in Ecclesiam Christi nostramque sanctam religionem ne ceteris quoque nationibus christianis eveniat, quod quibusdam accidisse dolemus, quae videlicet crudeli bello intestino exercentur ac veluti dilacerantur, quia multorum in ipsis civium refriguit caritas, sinistrumque iam odium animos occupat, quod tandem in immane fratricidium degenerat.

Nos quidem in Hungaria Congressui integrum annum eucharisticum praemittemus, quo perdurante sacris concionibus variisque functionibus eucharisticis, maxime vero frequenti peccatorum confessione et sancta communione fideles ita praeparabuntur, ut in statum gratiae restituti in eove firmati condigne Congressui interesse, vel saltem omnibus catholicis fratribus cum Congressu orantibus associari valeant.

Communem vero et veluti generalem totius Ecclesiae christianarumque nationum orationem et expiationem Christus Eucharisticus, qui sub sacris speciebus in ecclesiis catholicis ubique praesens latitat, certe non despiciet. Quae quidem communis oratio et expiatio, quae ad thronum Dei ut odor bonus ascendent, optatam christianis populis pacem vitamque domesticam simul et civicam principiis catholicis innixam Eucharistia operante revocabunt. Et si Christus cuidam animae merito conquerebatur se esse tanquam regem a proprio regno - peccatorum videlicet cordibus expulsum suique loco latronem pessimum esse electum, nos cum Ecclesia repetere non cessabimus: Dicite in nationibus, quia Dominus regnavit et regnat in Sanctissima Eucharistia omnesque nationes complectitur vinculo caritatis, quae quodammodo facit Deum descendere de caelo in terram, hominem vero ascendere de terra in caelum.

Ad perficiendum igitur et stringendum istud vinculum caritatis humillime rogo Excellentiam Tuam Reverendissimam, ut nostrum Congressum Eucharisticum personali Tua praesentia cohonestare, subditumque Tibi clerum et fidelem populum ad fovendum et in persona concelebrandum excitare digneris Congressum, cuius programma mox ad Excellentiam Tuam perveniet.

Quod quidem nos attinet, quibuslibet sive nationalitatis sive rei politicae quaestionibus longe relegatis, fraterna Vos neccessitudine exspectamus et suscipiemus, ut corda nostra vinculo caritatis catholicaeque, quam aiunt, solidaritatis inter se coniungantur. Deus autem Omnipotens sanos Vos salvosque et reducat!

Qui Congressum Eucharisticum eiusque salutares, quos diximus, effectus piis orationibs commendans, cum profundissimae venerationis significatione in Sanctissimae Eucharistiae amore persisto.

Budapestini, die 26 maii 1937.

Excellentiae Tuae Reverendissimae devmus in Christo frater

† Justinianus Card. Serédi

Princeps Primas Hungariae, Archiepiscopus Strigoniensis.

Udział Polski w Międzynarodowym Kongresie Eucharystycznym w Budapeszcie.

Najbliższy Międzynarodowy Kongres Eucharystyczny odbędzie się w Budapeszcio — stolicy Węgier — w czasie od 26—29 maja 1938 r. Tysiące pielgrzymów ze wszystkich krajów przybędą złożyć hołd przed Sakramentem Miłości.

Kongres będzie również wyrazem pokuty i zadośćuczynienia całego świata i głośnym, a pełnym powagi protestem przeciw zniewagom, wyrządzonym Zbawicielowi w Przenajświętszym Sakramencie, wyrządzanym w ostatnich czasach przez ucisk i prześladowania religijne w niektórych krajach duchowieństwa i wiernych.

Słowa św. Augustyna, a zarazem myśl przewodnią Kongresu „Eucharystia — związkiem miłości" pragnie Kongres przeszczepić obojętnej ludzkości, albowiem nie nienawiść i egoizm, lecz owe święte i świętotwórcze hasła miłości czynią narody wielkiemi i prowadzą do pokoju i zgody wśród społeczeństw i rodzin.

Któż nie pragnąłby uczestniczyć w tak podniosłej manifestacji religijnej, jaką będzie Międzynarodowy Kongres Eucharystyczny w Budapeszcie.

Program Kongresu jest następujący:

22 maja — niedziela: godz. 8. — Wspólna Komunja św. Węgierskiej Policji Państwowej, urzędników poczty, kolei żelaznych i tramwajów.

23 maja — poniedziałek: przed poł. Przyjazd Kardynała Legata. Adoracja Przenajśw. Sakramentu w kościele koronacyjnym.

24 maja — wtorek: godz. 11. — Otwarcie wystaw, związanych z Kongresem; godz. 16. — Międzynarodowy hołd przedstawicieli świata literackiego przed Przenajśw. Sakramentem: godz. 18. — Wieczór powitalny w hali Kongresowej. Krótki program artystyczny z udziałem młodzieży na cześć Kardynała Legata.

25 maja — środa: o godz. 8. — Msza św. w Bazylice św. Stefana przy udziale Stałego Komitetu Kongresowego, na intencję uczestników Kongresu i tych wszystkich z całego świata, którzy łączą się z Kongresem; godz. 18. — Otwarcie Kongresu na Placu Bohaterów. Odczytanie Bulli Papieskiej. Przemówienie Prymasa Węgier, Księcia Kardynała Seredi. Przemówienie Ks. Biskupa Heylen, przewodniczącego Stałego Komitetu Kongresowego, oraz Legata Papieskiego, otwierającego Kongres. Hymny kongresowe.

26 maja — czwartek: godz. 9. — Msza św. ogólna. Komunja św. dzieci i młodzieży oraz pierwszej grupy pielgrzymów; godz. 11.30. — Zebranie Eucharystyczne Duchowieństwa w Bazylice św. Stefana. Równocześnie modły uczestników kongresu w przydzielonych dla poszczególnych narodów kościołach

na intencję łask Bożych dla duchowieństwa. Polacy w kościele OO. Paulinów; godz. 16. — Pierwsze oficjalne zebranie w hali Kongresowej. Po przemówieniu w języku węgierskim, krótkie przemówienie powitalne Kongresu i Legata Papieskiego, wygłoszone przez przedstawicieli uczestniczących narodów; godz. 20. — Procesja statków na Dunaju od Placu Eôtvos aż do mostu Horty'ego i stąd do wyspy św. Małgorzaty i zpowrotem.

27 maja — piątek: godz. 7. — Msza św. na intencję uczestników Kongresu dla poszczególnych narodowości w przydzielonych im kościołach (Polacy w kościele OO. Paulinów); godz. 8. — Ogólna Komunja św. armji węgierskiej i kombatantów na placu Bohaterów; godz. 11.30. — Zebranie sekcji Polskiej; godz. 16.30. — Drugie publiczne zebranie na hali Kongresowej; godz. 20—22. — Adoracja Przenajśw. Sakramentu dla kobiet we wszystkich kościołach; godz. 22.45. — Nocna Adoracja Przenajśw. Sakramentu dla mężczyzn na Placu Bohaterów; godz. 24. — Nocna Msza św. i ogólna Komunja św. mężczyzn na Placu Bohaterów.

28 maja — sobota: godz. 7. — Nabożeństwo za misje w kościołach godz. 8. — Suma według obrządku wschodniego na intencję zjednoczenia Chrześcijaństwa; godz. 11.30. — Zebranie sekcji Polskiej; godz. 16. — Trzecie publiczne zebranie w hali Kongresowej; wieczorem przedstawienie teatralne o charakterze religijnym. Koncerty Eucharystyczne.

29 maja — niedziela: godz. 9. — Msza Pontyfikalna Kardynała Legata. Wspólna Komunja św. dla wszystkich uczestników Kongresu na Pl. Bohaterów. Przewidziane przemówienie Ojca św.; godz. 16. — Procesja Eucharystyczna z Bazyliki św. Stefana na Placu Bohaterów. Uroczyste zamknięcie Kongresu (Przemówienie Prymasa Węgier, przemówienie pożegnalne Kardynała Legata), modlitwa dziękczynna — połączenie się drogą transmisji radjowej ze wszystkiemi Państwami, „Te Deum“ i błogosławieństwo Przenajśw. Sakramentu.

Koniec Kongresu Eucharystycznego.

Na mocy uchwały i na zlecenie Episkopatu Polski udział grupy polskiej i obrady sekcji polskiej na Kongresie Eucharystycznym organizuje Naczelny Instytut Akcji Katolickiej, który w sprawie technicznej organizacji podróży uczestników polskich wszedł w porozumienie z Polskiem Biurem Podróży „Orbis“ i temu to Towarzystwu polecił wyłącznie obsługę pielgrzymki.

Pod protektoratem Jego Eminencji Księdza Kardynała Hlonda, Prymasa Polski, organizuje Naczelny Instytut Akcji Katolickiej jedyną oficjalną pielgrzymkę, upoważnioną do reprezentowania Polski na Kongresie.

Dla pożytku uczestników Kongresu wydane zostaną w języku łacińskim „Streszczenia Przemówień Eucharystycznych pod tytułem *Allocutiones Eucharisticae. Breves Synopses Conferentiarum.* Auctore Adalberto Bangha S. J. Budapestini 1938.

SPRAWA DOMU DLA KSIĘŻY INWALIDÓW NA DOBREJ DRODZE

(c. d.).

Ciekaw też jestem, gdzie to, w jakim zakątku naszej Archidiecezji znajduje się tak idealny lud, który będzie się czuł dumnym, gdy mu przypadnie w udziale zaszczytny obowiązek opiekowania się kapłanem emerytem, a dowiedziawszy się o zamierzonej budowie dla niego domu, pośpieszy z pomocą w furmankach i robociznie? Albo pokażcie mi tego proboszcza, który z przyjemnością, a w dodatku bezinteresownie, pragnie przygarnąć starszego konfratra. Quis est hic, et laudabimus cum? Faciet enim mirabilia in vita sua.

A teraz przespacerujmy się po innym odcinku projektu Czcig. Księdza Hrehorowicza. I oto, długo nie szukając, znajdujemy tam zdanie: „będzie to projekt najtańszy"... Ale dla kogo? No, jużci nie dla emeryta, którego nic to nie obchodzi, czy to będzie drogo czy tanio, bo on „będzie miał kąt darmowy". Tylko bez wyższej filozofji nie można zrozumieć, w jaki to sposób ten kąt „darmowy" powstanie. Prawdopodobnie należy to tak rozumieć, że dla emeryta, budującego dom, nie będzie on kątem darmowym; będzie darmowy dopiero dla jego następców. Zdaniem Czcig. Księdza Hrehorowicza „znajdzie się niemało księży, nawet proboszczów w sile wieku, którzy zechcą to uczynić", t. zn. pobudować takie domy; niestety, nie śpieszą się: prawdopodobnie wszyscy czekają na darmowe.

Ale wyobraźmy sobie, że proboszczowie większych parafij, zachwyceni projektem Czcig. Księdza Hrehorowicza, zgadzają się na wydzielenie po 3 ha ziemi pod ogrody i domy emerytalne. Kto zajmie się zwózką materjałów i samą budową owych domów, stodółek, chlewków, kopaniem studni, które, jeśli nie wszędzie, to przynajmniej tu i ówdzie okażą się niezbędnemi, a chyba i bez piwnicy na ziemniaki i warzywa nie będzie można się obejść. Kto się zajmie tem wszystkiem? „Proboszczowie w sile wieku"? Ci nie lubią nawet myśleć o niedołęstwie. Więc może księża „z nadwątlonem zdrowiem"? Ci nie będą się poczuwali na siłach i zresztą, już im nie do tego. Ale wyobraźmy sobie dalej, że wszelkie trudności zostały pokonane i „altarja" stoi, jak się patrzy; nawet „wygódka" uśmiecha się z za węgła stodółki i szopa na drzewo opałowe rozparła się na vis-à-vis obory.

I oto w piękny wiosenny dzień do owej „altarji" zjeżdża emeryt w „podeszłym wieku" i „z nadwątlonem zdrowiem", by wreszcie znaleźć „pewną niezależność" i oddać się „niewinnym

nawykom do gospodarki rolnej". Po rozpakowaniu się i zainstalowaniu w oddawna wymarzonym „na cichej wsi" domku, zaczyna nasz emeryt powoli się rozglądać po swej „altarji", lecz tylko w najbliższem otoczeniu, koło budynków, ponieważ słabe zdrowie, poturbowane ostatnią przejażdżką, nie pozwala mu na dłuższą przechadzkę. Pierwsze, co mu się rzuca w oczy, to brak ogrodzenia, bez którego zasiewanie ogrodu warzywnego, a w przyszłości zakładanie sadu, nie mają żadnego sensu; zresztą, rogacizna i nierogacizna najbliższych sąsiadów już nadobre spaceruje po całej „Altarji". A tu stara Kordula, w jednej osobie kucharka i gospodyni emeryta, przypomina mu, że już czas ostatni na zasianie ogrodu warzywnego i posadzenie jakiegoś metra ziemniaków. Ależ ziemia nieorana, a gdzież nawóz pod warzywa i ziemniaki? A czem orać i bronować? Przed emerytem piętrzą się pytania jedno po drugiem; zaczyna on żałować i wyrzucać sobie poco odprawił Maćka, bez którego poczuł się jak bez ręki. Bo któż się zajmie ogrodzeniem? a tego jest tyle! albo kto będzie orać? a zczasem i drzewka trzeba będzie sadzić; zresztą, w tej chwili niema komu drew popiłować i porąbać. A może wrócić Maćka?... Ależ niema gdzie go podziać, zwłaszcza w zimie; zresztą, sprowadzić go, to on wszystko zrobi, lecz on i zje. Jednak orać zaraz trzeba; pług możnaby kupić, bo to wydatek bagatelny, ależ gęsi do niego nie zaprzęgniesz, potrzebna będzie jakaś szkapina; roboty dla niej będzie tu aż za wiele: przecież kawał ziemi, a i nawóz potrzebny... Nasz altarysta nie może znaleźć żadnego wyjścia. Zetknięcie się z życiową rzeczywistością przekonało go, że jego „nawyki do gospodarki rolnej" okazały się na „altarji" bańką mydlaną.

To tylko blady, w ciasne ramki ujęty obrazek życia.

(C. d. n.) *X. S. Szyroki.*

WSZECHŚWIATOWY DZIEŃ MISYJNY CHORYCH.

W przekonaniu wielu chrześcijan katolików sprawa misyjna to sprawa fizycznego wysiłku misjonarzy i materjalnych wydatków. Misjonarz musi posiadać odpowiednie siły cielesne i duchowe, musi mieć środki materjalne na daleką podróż i wycieńczającą pracę w obcym klimacie, musi być wszystkiem: kapłanem, robotnikiem, lekarzem, pielęgniarzem! Społeczeństwo katolickie musi

misjonarzowi pomóc, to znaczy dać pieniądze i inne ofiary. Są chrześcijanie, którzy już zrozumieli ten obowiązek, którzy już są członkami, i to gorliwymi, dzieł misyjnych, płacą regularnie składki, dają naddatki. Co więcej—nawet modlą się o powodzenie dzieł misyjnych. Ci zrozumieli, że misje to także sprawa duchowa, że oprócz sił materjalnych współdziałają tu siły duchowe, łaska Boża i modlitwa chrześcijan, modlitwa misjonarzy i społeczeństwa.

W ostatnich latach wśród sił duchowych zjawiła się w sposób szczególniej wyraźny i masowy nowa siła: cierpienie i apostolstwo chorych. Pius XI, Papież Misyj katolickich, wezwał chorych do udziału w misjach. W Uroczystość Zesłania Ducha świętego chorzy i cierpiący katolicy cały dzień mają przeżyć dla misyj katolickich. To jest cała nowość, jaka została stworzona przed kilku laty — dzień apostolskiej ofiary choroby i cierpienia jako ofiara misyjna.

Ze skarbca Kościoła wydobyto starą i bezcenną wartość, która stała się zdobywczą nowością, użyto cierpienia do pracy apostolskiej. Chrystus nauczył nas, czem jest cierpienie w dziele zbawienia człowieka. Stary Zakon przedstawił Zbawiciela jako Męża Cierpienia i Ofiary. Cierpienie, ofiara zostały wybrane przez Opatrzność Bożą jako środki zbawienia. O. Chevrier mawiał: dusze poucza się słowami, ale zbawia się cierpieniem. Jeśli więc Chrystus chce kogo uczynić uczestnikiem swoich praw, to każe wziąć krzyż. Na tę drogę weszła Marya, Matka Jezusowa, Apostołowie, Święci. Znana jest ta znamienna rozmowa Chrystusa z apostołami, synami Zebedeusza: „chcecie ze mną siedzieć na tronie chwały, a czy możecie pić ze mną kielich cierpienia?“

Rozważyć więc nam trzeba dobrze Mękę Chrystusa, zrozumieć rolę cierpień cielesnych w dziele zbawienia dusz. Wejdźmy do szkoły św. Pawła, który w swoich listach często wspomina, jak współcierpi z Jezusem, jak jest ukrzyżowany z Jezusem, jak dopełnia w swojem ciele to, „czego nie dostawało cierpieniom Jezusa“. Podobnie nauczał św. Augustyn i inni święci. Ta nauka stała się podstawą nowej katolickiej organizacji pod nazwą Apostolstwo Chorych, założonej w Holandji w r. 1925, a wprowadzonej do Polski przez chorych w r. 1929. Chory staje się apostołem przez to, że przyjmuje cierpienia swoje z ręki Boga, łączy je z Męką Chrystusa, ofiaruje w jedności z Ofiarą Chrystusa na krzyżu i na ołtarzu. Cały ten skarb cierpienia apostolskiego oddaje chory Kościołowi. Chrystus wezwał słabych i niemocnych

do pracy w Kościele. Unja Misyjna Duchowieństwa wzywa chorych na pole misyjne pod wodzą Papieża Misyj, Piusa XI.

Dzieła misyjne w Polsce i Polskie Apostolstwo Chorych z radością podjęły tę nową myśl. W Zielone Świątki szeroko i daleko po całej Polsce, jak daleko sięga prasa katolicka i polska fala radjowa, idzie głos, wezwanie: Chorzy składają apostolską ofiarę cierpienia! A czynią to umiejętnie, bohatersko, szlachetnie i hojnie, bez zastrzeżeń i z całą gotowością! Mamy liczne dowody na piśmie, mamy listy chorych, gdzie czytamy: „Raduję się, że mogę pracować dla Kościoła i dla misyj, niech będzie chwała Chrystusowi, a radość misjonarzom i tym, których nawrócą na wiarę katolicką!" Radość chorych jest jeszcze większa, ofiara doskonalsza, jeśli mogą uczestniczyć we Mszy Św. i przyjąć w dzień misyjny Komunję Św.

W roku bieżącym Polskie Dzieła Misyjne i Apostolstwo Chorych będą znowu usilnie pracować nad tem, by w uroczystość Zesłania Ducha Świętego wszyscy chorzy, pełni ducha apostolskiego i ognia ofiarnej miłości, pomogli misjonarzom w pracy, a w duszach chrześcijan zdrowych zapalili ogień czynnej miłości dla dusz!

Lwów. *Ks. Kan. Rękas.*

WALNE ZEBRANIE KOŁA KSIĘŻY PREFEKTÓW.

Do P. T. Przewielebnych Księży Prefektów

Archidiecezji Wileńskiej.

Zarząd Koła Księży Prefektów ma zaszczyt podać do wiadomości Przewielebnych Księży Prefektów, iż tegoroczne Walne Zabranie Księży Prefektów zostało wyznaczone na dz. 25 czerwca b.r. na godzinę 9-tą. Obrady odbędą się w lokalu Kurji Arcybiskupiej.

Jednocześnie Zarząd Koła komunikuje, że po zakończeniu obrad tego samego dnia t. j. 25.VI wieczorem rozpoczną się 3-dniowe doroczne rekolekcje dla Przewielebnych Ks. Prefektów.

Wilno, dnia 18. V 1988 r.

Ks. W. Siekierko

Sekretarz Koła.

Z ŻYCIA ARCHIDIECEZJI.

Doroczne Walne Zebranie Zw. Kapłanów „Unitas". — W dniu 28 kwietnia r. b. w sali Misyjnej w Wilnie odbyło się walne zebranie „Unitasu". Po zagajeniu zebrania przez Ks. Kanonika Adama Kuleszy — Prezesa Zarządu—i krótkiej modlitwie ukonstytuowało się prezydjum zebrania w sposób następujący: Ks. Kan. H. Bojaruniec — przewodniczący, Ks. Dziekan Alfons Zienkiewicz, Ks. Proboszcz M. Jancewicz — ławnicy i Ks. R. Świrkowski — sekretarz.

Obecnych na zebraniu było 24 księży.

Według sprawozdania, jakie składał Ks. Prałat Leon Żebrowski, w 1937 r., a w jedenastym roku swego istnienia Związek liczył 456 członków. Z nich w ostatnim roku odeszli po wieczną nagrodę konfratrzy ś. p.: Ks. Jan Każarnowicz, Ks. Stanisław Huniewicz, Ks. Wincenty Wojtekunas, Ks. Joachim Raczkowski, Ks. Józef-Władysław Sarosiek, Ks. Walerjan Karolczuk i Ks. Władysław Ławrynowicz. W roku sprawozdawczym 18 księżom udzielono stałych zapomóg od 50 do 200 zł. miesięcznie, wsparć doraźnych okazano w 2-ch wypadkach, oraz przychodzono z pomocą w formie pożyczek w 10 wypadkach.

W roku sprawozdawczym Związek „Unitas" zorganizował duszpasterskie kursy oraz prowadził agendy Katolickiego Funduszu Wydawniczego. Wnioski z zeszłego Walnego Zgromadzenia co do sprzedaży własności Związku w postaci domu przy ulicy Święciańskiej № 23 i urządzenia ogniska — klubu dla Księży w Wilnie nie zostały wykonane. Pierwszy z powodu niskiej sumy ofiarowywanej za dom—od 10 do 12 tysięcy zł., a drugi z racji trudności finansowych. Sprawozdawca poruszył też zarzuty, stawiane Zarządowi Związku w prasie archidiecezjalnej co do braku zainteresowania się domem emerytalnym i przytoczył argumenty, zbijające te zarzuty. Wśród nich były: doświadczenia z Betanji, brak reakcji wśród Księży na ankietę, urządzaną przez Zarząd w sprawie domu emerytalnego, 4 pokoje do dyspozycji Związku przy Bonifratrach, nie wyzyskane z braku reflektantów na nie.

Bilans roczny Związku po stronie ma:

Kasa	345.16
P. K. O.	2.497.46
Pożyczki	17.325.29
W Chrz. B-ku Spół. . .	4.999.47
Razem . . .	24.667.38

Po stronie winien:

Kapitał	41.56
Wierzyciele	4.410.—
Betanja	12.000.—
Sumy przechodnie . . .	156.90
K. F. W.	224.—
Nadwyżki	7.834 02
Razem . . .	24.667.38

Rachunek nadwyżek i strat:

Wpływy ze składek . .	30.443.70
Z Kurji Metropolitalnej .	2.843.78
% od pożyczek	640.—
Dochód z domu przy ul. Święciańskiej . . .	72.47
Nadwyżka z lat ubiegłych	4.366.64
Razem . . .	38.357.64
Wypłac. emer. i zapom.	27.413.02
Na administrację . . .	1.253.70
Spisano z nadw. na rach. K. F. W. z lat ubiegł.	1.856.—
Nadw. na dz. 31. XII. 37 r.	7.834.92
Razem . . .	38.357.64

Na zakończenie sprawozdania Ks. Prałat Żebrowski prosił zgromadzonych o zajęcie stanowiska w sprawie rozszerzenia działalności Związku, w kwestji domu przy ul. Święciańskiej i co do propozycji Ks. W. Kochańskiego, by Związek „Unitas" dał mu firmę dla jego wydawnictw za obiet-

nicę pewnych świadczeń i pozostawienia materjałów po swoim zgonie na rzecz Związku.

W długiej i ożywionej dyskusji omówiono sprawy, związane z pracami Związku.

W rezultacie uchwalono: 1) Umorzyć pożyczki, pozostałe po ś. p. Ks. Górskim w sumie 500 zł., po ś. p. Ks. P. Mazurze 498 zł., po ś. p. Ks. Szymkunasie i po ś. p. Ks. Karolczuku 150 zł., a w sprawie pożyczki, udzielonej Ks. Jerzemu Januszewiczowi w wysokości 1.600 zł., zwrócić się do Kurji Metropolitalnej. 2) Przygotować projekt zmiany statutu Związku „Unitas“. 3) Delegatom dekanalnych kół na następne walne zebranie w myśl uchwały poprzedniego walnego zjazdu, zwrócone będą koszty biletu III klasy. 4) Przyjęcie sprawozdania Zarządu do wiadomości i udzielenie mu skwitowania.

Wyrażono opinję, by krytycznie ustosunkowano się do propozycji Ks. W. Kochańskiego, a na następne kursy duszpasterskie wskazano tematy, traktujące o Akcji Katolickiej.

Zarząd i Komisję Rewizyjną wybrano w dotychczasowym składzie. Zarząd stanowią: Ks. Kanonik Adam Kulesza, Ks. Prałat L. Żebrowski, Ks. Kan. T. Zawadzki, Ks. Prob. St. Nawrocki, Ks. Prob. Wł. Sadowski. W Komisji Rewizyjnej są: Ks. Dziekan Ignacy Cyraski, Ks. Paweł Piekarski i Ks. Kan. M. Burak. *Ks. R. Ś.*

Nominacja prezesa Arch. Instytutu Akcji Katolickiej w Wilnie. Dnia 13 bm. JE. Ks. Arcybiskup Metropolita Wileński R. Jałbrzykowski mianował prezesem Archidiecezjalnego Instytutu Akcji Katolickiej w Wilnie p. Jana Oskwarek-Sierosławskiego, dyrektora Banku Polskiego w Wilnie.

STOLICA APOSTOLSKA.

Skład świty Legata Papieskiego na Kongres w Budapeszcie. W skład świty kardynała Pacellego, który uda się do Budapesztu w charakterze Legata Papieskiego na uroczystości 34 Międzynar. Kongresu Eucharystycznego, wchodzą: podsekretarz stanu ks. prałat Giovanni Battista Montini, protonotariusz apostolski, radca legacji węgierskiej przy Watykanie msgn. Franciszek Luttor, markiz Naro Patrizi Montoro, książę Luigi Massimo Lascellotti, prałat Mario Nasaii Rocca di Corneliano, mistrz ceremonij papieskich prałat Carlo Grano, szambelanowie prałat Giuseppe Del Ton, hr. Giovani Chiassi, Enrico Petro Geleazzi oraz porucznik gwardji szlacheckiej Clemente dei Conti Pietromarchi.

Z NIWY KOŚCIELNEJ I DUSZPASTERSKIEJ.

W KRAJU

Sprawa beatyfikacji Hetmana Żółkiewskiego. Sprawa beatyfikacji wielkiego Polaka, hetmana Stanisława Żółkiewskiego, zyskuje coraz więcej ludzi nauki, osobistości ze sfer wojskowych itd. do współpracy.

JE. Ks. Arcybiskup Metropolita Lwowski dr Bolesław Twardowski, w którego archidiecezji, w Żółkwi, spoczywają kości Rycerza bez skazy, zgodził się na ewentualny proces informacyjny, przygotowywany, narazie, przez generalnego postulatora, ks. dra Topolińskiego w Rzymie.

Rola masonerji w Polsce. Staraniem oddziału łódzkiego Związku Adwokatów Polskich, odbył się w Łodzi odczyt p. dra K. M. Moraw-

skiego n. t. „Rola masonerji w Polsce". Odczyt zainaugurował prezes p. mec. Fr. Szwajdler, wskazując na zgubne wpływy masonerji w kraju, czego dowodem były interpelacje w tej sprawie w Sejmie.

Prelegent wskazał na szereg ośrodków, będących narzędziami lóż masońskich. M. in. zajął się szerzej historją powstania amerykańskiej Y. M. C. A., której założycielami byli wybitni masoni anglosascy. Episkopat Polski do YMCA zajął stanowisko bardzo krytyczne, ostrzegając wiernych przed zgubnemi wpływami masonerji. Mocno podejrzanemi o pozostawanie na rozkazach masonerji są t.zw. Rotary Kluby. W dalszej części referatu prelegent stwierdził, że najsilniejszą i najbardziej zakonspirowaną komórką masonerii w Polsce jest żydowska organizacja „Bnei Brith"

W zakończeniu mówca wskazał, że loże masońskie w Polsce od dłuższego czasu prowadzą intensywną działalność, zmierzającą do wyniszczenia w duszy Polaków uczuć religijnych i narodowych, by tym sposobem doprowadzić do zanarchizowania kraju.

ZAGRANICĄ

„Dzieło stworzenia". Nowoczesna kosmogonja o Twórcy wszechświata. — „W nieznany jakiś sposób materja, nie istniejąca przedtem, pojawiła się w świecie bytu... Wszystko, co wiemy na podstawie badań z dziedziny nowoczesnej fizyki i kosmogonji, dowodzi jasno, że materja, z której zbudowany jest wszechświat obecny, nie mogła istnieć zawsze". Takie wyznania, posiadające kolosalne znaczenie, wypowiada jeden z największych uczonych nowoczesnych, Sir James Jeans, profesor uniwersytetu w Oksfordzie, współczesny astronom angielski w swem dziele *Wszechświat, który nas otacza* (The Universe around us). — Podobną tezę rozwija znakomity fizyk, laureat nagrody Nobla, prof. Max Planck, twórca teorji kwantów, który właśnie w tych dniach obchodził 80-lecie swych urodzin. Z tego powodu w świecie naukowym wygłoszono szereg referatów o pracach naukowych prof. Plancka i przy tej okazji przypomniano, że głośny ten uczony w swej rozprawie *Religja a nauki przyrodnicze* stwierdza wyraźnie istnienie Stworzyciela wszechświata.

„Odpowiedzi, jakie dają religja i nauki przyrodnicze — pisze prof. Planck — w kwestji istnienia Najwyższej, kierującej wszechświatem Potęgi, dają się w pewnym stopniu porównać. Odpowiedzi te nie są bynajmniej sprzeczne, lecz raczej brzmią zgodnie, stwierdzając istnienie ustanowionego przez Najwyższą Potęgę, niezależnego od człowieka, porządku we wszechświecie (por. *Religion und Naturwissenschaft*).

Słynny uczony nowoczesny, p. Robert Milikan, honorowy profesor uniwersytetu w Chicago, w swej pracy *Teorja ewolucji ze stanowiska wiedzy i religji* (Evolution in Science and Religion), mówiąc o dziele stworzenia stwierdza, że otchłań czasu, zapłodniona „pierwiastkiem myślowym" (według wyrażenia prof. Eddingtona), rozświeciła mroki, zawierające już jednak materję, powstającą z uwięzienia w różnych miejscach całej przestrzeni kosmosu energji promienistej. Prof. Milikan twierdzi, że dzieło stworzenia w kosmosie odbywa się dotąd, że „Stwórca jest jeszcze przy pracy" (The Creator is still on the job).

Wielki luminarz nauki prof. uniwersytetu w Cambride Sir Eddington stoi w pierwszym szeregu badaczy, rewolucjonizujących dzisiejszą naukę. W swem dziele *Rozszerzający się*

wszechświat (The expanding Universe), Eddington zamieszcza cały szereg myśli filozoficznych, wypowiadanych pod naciskiem ostatnich zdobyczy naukowych, wynikających z badań astrofizycznych najnowszej doby. Eddington twierdzi, że na tych zdobyczach wesprze się obecnie nowy świat wiedzy, usuwającej w przeszłość materjalistyczne ujmowanie świata, tak starannie wypracowywane przez pozytywistów XIX wieku.

„Moi czytelnicy powinni być zadowoleni — pisze Eddington — że mówiąc o akcie stworzenia wszechświata, nie przedstawiam im Boga wyłaniającego się np. z teorji kwantów, bo toby mogło podlegać obaleniu przy najbliższej naukowej rewolucji. Oczy nasze, raz otwarte na dzieło stworzenia, mogą przejść do nowych jeszcze poglądów na świat, ale nigdy już nie powrócą do dawnych materjalistycznych“.

Ustęp końcowy słynnego dzieła Sir J. Jeansa *Tajemniczy wszechświat* (The mysterious Universe) brzmi tak:

„W chwili obecnej zaczyna się zarysowywać powszechna zgodność poglądów, dochodząca w dziedzinie fizyki wprost do jednomyślności, a wyrażająca się w twierdzeniu, że strumień wiedzy płynie ku rzeczywistości nie mechanicznej. Stworzenie wszechświata zaczyna się nam objawiać w działaniu Wszechpotężnej Inteligencji ... Odkrywamy obecnie, że wszechświat daje dowody istnienia Potęgi Twórczej, wyznaczającej i kontrolującej, a mającej coś wspólnego z naszym indywidualnym umysłem“.

„Od czasów Newtona i Keplera wiemy, że świat jest niezmiernym dynamizmem, którego wszystkie żywioły nie przestają działać w przestrzeni i czasie według powszechnego planu, nakreślonego przez Stwórcę“. Tak pisał słynny astronom K. Flammarion. Uczony ten, analizując dzieło Kopernika *De Revolutionibus*, dochodzi do następującego wniosku:

„Wszystko we wszechświecie jest zorganizowane z niepojętą prostotą, ponieważ ruchy napozór najbardziej zawiłe, są wynikiem kombinacji rzutów pierwotnych siły jedynej, działającej na każdy atom materji, siły, z którą, że się tak wyrażę, Stwórca bezustannie ma do czynienia. Ale także jakiż rozwój potęgi stanowi ta produkcja nieustanna sił, których istnienie nie jest koniecznie złączone z istnieniem materji! Ach, jakże czujną musi być nieśmiertelna ręka, która umie co chwila odnawiać te siły, działające na najdrobniejsze atomy gwiazd niezliczonych. Czyż wobec takiej wspaniałości nie zawołamy wraz z mędrcem prorokiem: „Niebiosa opowiadają chwałę Boga, a dzieła rąk jego oznajmia firmament“ (Ps. 18 — 1). „O Panie, Panie nasz, jakże jest dziwne Imię Twoje po wszystkiej ziemi. Albowiem wyniesiona jest nad niebiosa wielmożność Twoja“ (Ps. 8 — 1, 2) (por. K. Flammarion, *Bóg w przyrodzie*, str. 18).

Drukowano za zezwoleniem J. E. Księdza Arcybiskupa - Metropolity.

Wydawca: KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA.
Redaktor: KS. JÓZEF PONIATOWSKI.

Drukarnia Archidiecezjalna w Wilnie.